

## ХАРАКТЕРИСТИКА СУБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ДРІБНОГО ВИКРАДЕННЯ ЧУЖОГО МАЙНА

**Богдан Олександрович Козігон**

*аспірант*

*Київський міжнародний університет, Україна*

Суб'єктивна сторона адміністративного правопорушення – це психічне внутрішнє ставлення осудного дієздатного суб'єкта в момент вчинення ним адміністративного правопорушення до свого діяння, усвідомлення наслідків правопорушення, оцінки результату [7, с. 109]. Суб'єктивна сторона дрібного викрадення чужого майна характеризує внутрішнє, психічне ставлення особи правопорушника до протиправного діяння та його наслідків. Психічне ставлення особи до своїх протиправних дій або до бездіяльності та їхніх наслідків описується виною у формі умислу чи необережності.

Умисел та необережність розрізняються інтелектуальними та вольовими ознаками. Інтелектуальні ознаки вини пов'язані зі свідомою діяльністю, з розумінням суспільної небезпеки, протиправності проступку, його наслідків. Вольові ознаки так само пов'язані з бажанням або очікуванням особою настання шкідливих наслідків її діяння. З цих позицій у дрібному викраденні чужого майна вбачаються інтелектуальні та вольові ознаки:

- інтелектуальні характеризують свідоме привласнення чужого майна;
- вольові характеризують бажання особи володіти цим майном, використовувати його в якихось особистих цілях.

Водночас суб'єкт дрібного викрадення чужого майна може не усвідомлювати, що він заподіє шкоду майновим правам іншої особи. Разом з тим, вольовий характер дрібного викрадення чужого майна завжди явно присутній, оскільки уявити собі викрадення чужого майна в необережній формі неможливо.

Загальні правила оцінки вини як суб'єктивної сторони правопорушення передбачають розмежування умислу на прямий і непрямий. Закон називає два види умислу: по-перше, прямий умисел (*dolus directus*), коли особа усвідомлює протиправність свого діяння, передбачає і бажає настання шкідливих наслідків; по-друге, непрямий умисел (*dolus indirectus*), коли особа усвідомлює протиправність свого діяння, передбачає шкідливі наслідки і при цьому прямо не бажає, але свідомо допускає їх настання [8, с. 142]. Стосовно дрібного розкрадання чужого майна, можна стверджувати, що ми маємо справу з прямим умислом, що характеризується бажанням настання шкідливих наслідків. Так, обравши як спосіб задоволення матеріальних потреб дрібне розкрадання, особа передбачає, що цим заподіє шкоду фізичній або юридичній особі, і бажає її заподіяти заради досягнення наміченої мети. Кожен повинен розуміти, що якщо він узяв майно, що належить іншій особі, та в неї цього майна вже не буде. Байдуже ставлення до долі іншої особи не можна оцінювати як байдуже ставлення до наслідків. Байдуже ставлення до наслідків у науковій літературі розглядається як різновид свідомого допускання. Дослівно конструкція «байдуже ставлення» означає відсутність емоцій, проте неможливо ставитися байдуже до наслідків, за настання яких передбачене покарання [1, с. 134]. Непрямий умисел, як видається, означає, що внаслідок протиправних дій шкідливі наслідки можуть і не настати. І в цьому відношенні суб'єкту байдуже, настануть чи ні такі наслідки. У разі дрібного розкрадання чужого майна шкідливі наслідки настануть

обов'язково в силу матеріального характеру самого складу правопорушення. Байдужість може стосуватися лише оцінки потерпілою стороною факту втрати свого майна.

Крім поділу на прямий та непрямий умисел, деякі вчені пропонують виокремлювати конкретизований (прямий) або, найчастіше, неконкретизований умисел. Наявність того чи іншого виду умислу впливає на кваліфікацію правопорушення. Так, при конкретизованому умислі уже перші дрібні викрадення чужого майна (наприклад деталей телевізора) мають кваліфікуватися як замах на викрадення телевізора. При неконкретизованого умислі, особа відповідатиме за фактично вчинене діяння, приклад – крадіжку книги з бібліотеки [6, с. 313-315]. Вбачається, що наведений поділ умислу на конкретизований та неконкретизований не може бути використаний для кваліфікації дрібного викрадення чужого майна, а також для розмежування дрібного викрадення чужого майна від суміжних посягань, тому що КУпАП не припускає урахування спрямованості елементарних дій на загальну мету і вимагає оцінки кожного такого діяння як самостійного адміністративного правопорушення.

В якості факультативних ознак суб'єктивної сторони адміністративного правопорушення виступають мета та мотив. Деякі диспозиції статей КУпАП прямо вказують на мету правопорушення. Що стосується ст. 51 КУпАП, то в диспозиції цієї статті законодавець прямо не виділяє мету, проте можна припускати, що вона завжди присутня – це мета заволодіння чужим майном, вартість якого на момент вчинення правопорушення не перевищує 0,2 неоподаткованого мінімуму доходів громадян.

Мотив як ознака суб'єктивної сторони дрібного викрадення чужого майна не має значення для кваліфікації розглянутого адміністративного правопорушення. Проте він становить інтерес для з'ясування формування внутрішнього спонукання, яке штовхнуло особу на вчинення дрібного викрадення чужого майна, вироблення заходів для попередження та профілактики дрібних викрадень чужого майна.

Корисливий характер дрібного викрадення чужого майна не викликає сумнівів і підтверджується результатами аналізу розглянутих судових справ за ст. 51 КУпАП. Переважна більшість всіх дрібних викрадень становлять викрадення чужого майна для безпосереднього споживання його винною особою або його близькими, решта – викрадення чужого майна для подальшого продажу іншим особам та отримання таким чином матеріальної вигоди. Більш конкретні цілі (наприклад подальша реалізація майна) значення для кваліфікації правопорушення не мають. Водночас ця мета лежить в основі кваліфікації дрібного викрадення чужого майна при дослідженні обставин об'єктивної сторони правопорушення. В адміністративному праві прийнято вважати, що незаконне вилучення чужого майна без корисливого мотиву не утворює викрадення. Саме цим шляхом іде і судова практика. Вивчення правозастосовчої практики свідчить про те, що суб'єктивній стороні дрібного викрадення чужого майна не приділяється належної уваги. Як правило, громадяни, які вчинили дрібне викрадення чужого майна, після затримання, свою винуватість визнають повністю, щиро розкаються у вчиненому та відшкодовують заподіяну шкоду.

Слід відзначити, що через відсутність корисливого мотиву не може кваліфікуватися як розкрадання так зване тимчасове запозичення. Тимчасове запозичення майна, яке було ввірене винному чи перебувало в його віданні, для тимчасового його використання з подальшим поверненням його або його еквівалента власнику, за наявності відповідних підстав повинно розцінюватись як самоправство (ст. 186 КУпАП).

Таким чином, ми дійшли висновку, що обов'язковими ознаками суб'єктивної сторони складу дрібного викрадення чужого майна є прямий умисел, правопорушення характеризується корисливим характером. Змістом умислу охоплюється усвідомлення винним того факту, що він незаконно здійснює привласнення чужого майна, вартість якого на момент вчинення правопорушення не перевищує 0,2 неоподаткованого мінімуму доходів громадян.

### Список використаних джерел:

1. Вереша Р. В. Теоретико-прикладні аспекти суб'єктивної сторони складу злочину: монографія. Київ: Алерта, 2017. 576 с.
2. Габрелян А. Адміністративна відповідальність в галузі охорони здоров'я. *Матеріали конференцій МЦНД*, 2021. URL: <https://doi.org/10.36074/mcnd-19.03.2021.law-gov.03> (дата звернення: 07.02.2024)
3. Габрелян А. Ю. Об'єкт правопорушення передбаченого ст. 181-1 КУпАП. *Journal «ScienceRise: Juridical Science»*, 2020. № 3 (13). С. 27 – 33.
4. Габрелян А. Ю. Проституція в сучасних українських реаліях. Новий погляд на проблему. *Економіка. Фінанси. Право*, 2016. № 12. С. 28 – 32.
5. Габрелян А. Ю. Доцільність легалізації проституції в Україні: аргументи «за». *Сучасні питання економіки і права: зб. наук. праць*, 2018. Випуск 2(8). С. 135 – 143.
6. Кузнецова Н. Ф. Проблемы квалификации преступлений. Лекции по спецкурсу «Основы квалификации преступлений». М.: Городец, 2007. 336 с.
7. Менів Л. Д. Суб'єктивна сторона адміністративних порушень законодавства про захист прав споживачів. *Часопис Київського університету права*, 2009. № 3. С. 108 – 113.
8. Стрельченко О. Г. Специфіка проступку як складової частини адміністративного делікту. *Право і суспільство*, 2012. № 3. С. 137 – 143.
9. Чепель О. В., Габрелян А. Ю. Адвокат свідка: проблематика правового статусу. *Science of XXI century: development, main theories and achievements: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the V International Scientific and Theoretical Conference (January 26, 2024)*. Helsinki, Republic of Finland: International Center of Scientific Research, 2024. С. 131 – 136.
10. Чепель О. В., Габрелян А. Ю. Показання свідка в кримінальному процесі: поняття, зміст, вимоги. *Аналітично-порівняльне правознавство*, 2023. № 4. С. 451 – 458.
11. Artemenko O, Melnyk O. A., Yarosh A. O., Lytvyn O. V., Gabrelyan A. Administrative and legal culture of driving a vehicle as a factor in the social consciousness of a road user. *Revista Rela  es Internacionais do Mundo Atual Unicuritiba*, 2021. № 3(32). С. 50 – 63.